

Saksbehandler: NN, tlf
Vår dato:30.4.14
Deres dato:

Vår ref.:
Deres ref.:

Det kongelige Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet

Høringsuttalelse fra Høgskolen i Sør-Trøndelag til forskrift om barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson i egen barnevernssak

Barne – og likestillingsdepartementet har i brev av 14. februar 2014 bedt om høringsinstansenes syn på forslag til forskrift om barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson i egen barnevernssak.

Program for barnevernspedagogutdanning ved Høgskolen i Sør- Trøndelag har noen kommentarer til departementets høringsutkast.

Generelle merknader

Høgskolen i Sør-Trøndelag ser positivt på alle tiltak som kan bidra til å styrke barns rettssikkerhet og til at barn vurderes som subjekt og aktør i eget liv. En naturlig følge av dette er at det understrekes også i lov og reguleres i forskrift, plikten for tilrettelegging av barnets medvirkning.

Når det gjelder bruken av begrepet «medvirkning» argumenterer departementet i Prop. L nr. 106 på s. 132 for at begrepet «medvirkning» bør erstatte «deltakelse» som er benyttet i andre sammenhenger. Begrunnelsen er at det tydeligere fremhever at barnet skal ha reell innflytelse i disse sakene. Ordvalget har vi ingen innvendinger mot, men vil understreke at vi ikke oppfatter at det tilsiktes en meningsendring på dette punktet. FNs barnekomité omtaler i *Generell anbefaling nr. 12 (2009) Barnets rett til å bli hørt* i pkt. 3 bruken av begrepet barnets «deltakelse». Det omtales som en vid betegnelse som har utviklet seg og har vunnet alminnelig tilslutning selv om det ikke brukes i konvensjonen. Begrepet favner pågående prosesser med informasjonsutveksling og dialog mellom barn og voksne, basert på gjensidig respekt. Vi legger til grunn at det Barnekomiteen uttaler om barnets deltakelse er relevant selv om ordbruken er endret, og mener at komitéens synspunkter bør gis større gjennomslag i forskriften enn det departementet foreslår her.

Når det gjelder barnets adgang til å ta med seg tillitsperson, vil HiST anbefale at ordningen følges opp systematisk.

Høgskolen savner en nærmere presisering av hvem forskriften retter seg mot, slik at den gir en viktig og effektiv rettsikkerhetsgaranti. Den som har en rettighet, må også vite overfor hvem. Hvem er den som er ansvarlig for å høre barnet, osv. I forlengelsen av dette vil det være et viktig bidrag å utforme forskriftsspråket i en mer aktiv form, hvilket innebærer å ta utgangspunkt i pliktsubjektet som skal sørge for gjennomføring av å gi informasjon, hvem skal sørge for at barnet gis mulighet til å medvirke, osv.. Høgskolen anser at et slikt grep kan

Vår dato:

Vår ref.:

bidra til å gjøre forskriften mer «tilgjengelig» for unge som ønsker å sette seg inn i forskriften. Departementet kan her vise at barneperspektivet tas på alvor!

Vi mener også at strukturen på forskriften er lite tydelig ut fra det området som skal reguleres. Plasseringen av lovhjemmelen i § 4-1 andre ledd tilsier at retten til medvirkning gjelder både under den administrative saksbehandlingen og etter plassering. Da kan kapitteloverskriften «barn og unges medvirkning i barnevernssaker» virke innskrenkende. Selv om begrepet «barnevernssaken» kan tolkes vidt, blir det uklart hvordan retten til medvirkning skal utøves utenom saksbehandlingsprosessen. Dette kan derfor klargjøres ved at det nevnes at medvirkning i evaluering av tiltak, i kontakt med fosterhjem eller andre omsorgspersoner.

Forslagets formålsbestemmelse § 1

«Å styrke barnets og unges innflytelse, økt medvirkning fra barn og unge skal få frem barnets perspektiv og bidra til at avgjørelser som fattes er til barnets beste.»

Vi er enige i målet om å styrke barn og unges innflytelse og at deres perspektiv skal frem. Samtidig finner vi at slik ordlyden nå er utformet tar formålsbestemmelsen mer sikte på et resultat enn en løpende prosess. Vi mener derfor at siktemålet må være at de gruppene forskriften retter seg mot, skal sørge for å *tilrettelegge* for barn og unges reelle medvirkning. En slik ordlyd vil i større grad reflektere det forskriften sikter mot: å implementere gode rutiner og sørge for prosesser hvor det settes av tid og ressurser som muliggjør barns medvirkning og innflytelse på eget liv. Vi mener videre at «barnets beste» ikke nødvendigvis er en gitt størrelse som man i alle tilfelle kan finne frem til. Det vil alltid kunne være ulike oppfatninger av hva som er barnets beste og den som har formell myndighet til å avgjøre saken, vil ha det avgjørende ordet. Det vil etter vårt syn være mer edruelig å love barnet at dets syn skal vektlegges i vurderingen av hva som er barnets beste. Imidlertid er det vanskelig å sikre at «det legges avgjørende vekt» på hensynet til barnets beste - jf. bvl. § 4-1 - uten å ha gitt barnet mulighet for medvirkning etter dets alder og modenhet. Det formål å gi bedre rettssikkerhet for barnet er vi ikke uenig i, men det bør følges opp, blant annet gjennom klagerett for barnet. jf. kommentarer til kapittel 3.

§ 2 Virkeområde

Forskriften skal gjelde for alle instanser som har oppgaver etter barnevernloven.

Dette mener vi er en litt «løs» formulering. Det varierer om det siktes til instanser som har en rolle i barnevernets saksbehandling eller til personer og instanser som har omsorgsansvar for barnet. Overskriften i kapittel 2 taler om «i barnevernssaker» mens § 5 snakker om «under saken og hele forløpet i barnevernet».

Vi mener det er en prinsipiell forskjell mellom i arten av de oppgaver som ivaretas under saksbehandling og beslutninger og oppgaver som ivaretas i den daglige omsorg for barnet. For barnet er dette en begynnelse på en fase hvor medvirkningen ikke er mindre viktig. Konteksten for medvirkning i disse to fasene, formen og konsekvensene vil kunne være ulike. Vi mener derfor det kan være hensiktsmessig å behandle hver for seg medvirkning i barnevernets beslutninger og medvirkning i dagliglivet. Når de følgende bestemmelser omhandler saksbehandlingen i barnevernssaker, kan det tyde på at barnets medvirkning etter

Vår dato:

Vår ref.:

plassering ikke er tenkt omfattet av forskriften. Et eksempel er dokumentasjonskravet i forslaget til § 7 som det er vanskelig å tenke seg at fosterforeldre kan følge opp.

Både saksbehandling og oppfølging

Etter vårt syn burde det fremgå av § 2 at forskriften gjelder både under barnevernets saksbehandling og under gjennomføringen av barnevernets vedtak eller forløpet i barnevernet, men egne bestemmelser for hvert av områdene.

Definisjon

I tråd med oppdelingen i forrige punkt vil vi anbefale at medvirkning defineres i § 3 som bør stå i kapittel 1, og at kapittel 2 redigeres slik at spesielle bestemmelser om medvirkning i «barnevernssaken» og medvirkning i oppfølgingen etterpå reguleres hver for seg. Definisjonen i § 3 bør etter vårt syn formuleres slik at får frem den gjensidigheten i forholdet mellom barnet og de voksne som må til for at man skal kunne snakke om en prosess. Vi viser her til generell kommentar nr. 12 fra FNs barnekomité pkt. 3 hvor det fremheves at denne prosessen blant annet omfatter informasjonsutveksling og dialog mellom barn og voksen, basert på gjensidig respekt, og der barnet kan erfare hvordan både deres og de voksnes synspunkter blir tatt hensyn til og former resultatet av prosessene.

Definisjonen i § 3 kan da bli som følger:

«Med medvirkning forstås en prosess der barnet skal gis mulighet til å forstå, uttale seg og bli lyttet til i informasjonsutveksling og dialog med voksne basert på gjensidig respekt og hvor både barns og voksnes synspunkter blir tatt hensyn til og vektlegges når det skal søkes å finne hva som er barnets beste.»

Gjennomføringen av barnets medvirkning hører ikke hjemme i definisjonen og bør omhandles i en egen bestemmelse. Her bør også tas med at det skal tas hensyn til barnas ulike bakgrunn og at barnet kan uttrykke seg både ved verbal og non-verbal kommunikasjon.

Vi understreker også Barnekomiteens merknad om at «ethvert barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter» har en rett til å bli hørt, uavhengig av alder, og at partene skal garantere denne retten. Komiteen understreker i pkt. 21 at artikkel 12 ikke setter noen nedre aldersgrense. Dette gjelder for selv små barn, som kan uttrykke seg gjennom lek oa. Komiteen uttaler at «partene skal gå ut i fra at barnet har evne til å danne seg egne synspunkter» (se pkt. 20).

Kapittel 2 Barn og unges medvirkning i barnevernssaker

Her vil vi påpeke at det ikke er helt samsvar mellom overskriften og innholdet i kapittelet jf. ovenfor.

Som nevnt mener vi definisjonen bør flyttes til kapittel 1 slik at kapittelet bør starte med § 4. I innledningen til bestemmelsen merker vi oss formuleringen «så tidlig som mulig». Ja, når er det?

Vår dato:

Vår ref.:

Når forskningen i en årrekke har vist at barn ikke blir hørt tilstrekkelig i barnevernssaker, antar vi at det ikke skyldes manglende oppmerksomhet om barnets rett til å bli hørt. Et mulig bidrag til forklaringen kan ha vært usikkerhet hos saksbehandlerne i barnevernet om når det riktige tidspunktet er for å informere barnet og snakke med det.

Det hadde vært meget nyttig om departementet i merknadene til forskriften hadde kunnet si noe til hjelp for dem som skal forvalte forskriften om hvordan barnevernet skal vurdere når tiden er inne til å høre barnet. Herunder kunne det også være nyttig med hjelp til foreldre til å vurdere hva de bør informere barnet om. En gjennomgang av noen typetilfelle med anbefalinger om gode råd, eller eksempelsamling basert på god praksis kunne ha vært meget nyttig.

Eksempler på spørsmål: Informerer man barnet når det er kommet en melding til barnevernet, hvor stort skal i tilfelle barnet være? Hvordan informerer du barnet om saken når foreldre søker hjelp?

Gjennomføring av barnets rett til å bli hørt

Her viser vi til Generell kommentar nr. 12 Barnets rett til å bli hørt fra FNs barnekomité. Den skisserer i pkt. 40 – 46 fem punkter tiltak for å gjennomføre barnets rett til å bli hørt.

Vi mener at det ikke er noen grunn til å fravike den strukturen som komiteen har valgt.

Pkt. a om forberedelser og pkt. b om høringen er rimelig godt ivaretatt i utkastets §§ 4-6. Etter vårt syn bør også de øvrige momentene sikres i forskriften dersom man skal ta barnets rettssikkerhet på alvor.

Det gjelder særlig pkt. c) vurdering av barnets kapasitet som krever at det eksplisitt skal foretas en vurdering av barnet og pkt. d) Informasjon om hvilken vekt man har tillagt barnets synspunkter og tilbakemelding til barnet om dette.

Vi viser også til seksjon D pkt. 134 bokstavene a - i om generelle krav til gjennomføringen av barnets rett til å bli hørt og vil spesielt fremheve kravet til barnevennlige omgivelser og særlige kvalifikasjonskrav til dem som skal snakke med barna.

Kravet til dokumentasjon bør gjelde alle disse forhold.

Vi mener at også at regler om klage, oppreisning og erstatning bør gis anvendelse for norske forhold,

Til utkastets kapittel 3 barnets tillitsperson

Også i dette kapittelet mener vi det bør klargjøres hvilke situasjoner som reguleres av forskriften – selve saksprosessen i barnevernssaken eller også livssituasjoner etter at omsorgen er overtatt.

Vår dato:

Vår ref.:

I forhold til den kommunale barneverntjenesten savner vi reguleringen av de tilfeller barneverntjenesten nekter barnet å ta med seg tillitsperson. Det vil både kunne være under saksgangen og i viktigere avgjørelser etter at omsorgen er overtatt.

Det er klart at en slik nektelse ikke er et enkeltvedtak, jf. fvl. § 2b, jf. § 2 a, men kan rubriseres som en prosessledende beslutning i saksbehandlingen. Likevel kan det være grunn til å revurdere dette synspunktet, all den stund barna nå i større grad skal få mulighet til å være deltakende og utøve innflytelse i eget liv. En nektelse kan fremstå som meget respektløst overfor barnet. Høgskolen foreslår derfor at man vurderer to alternativer:

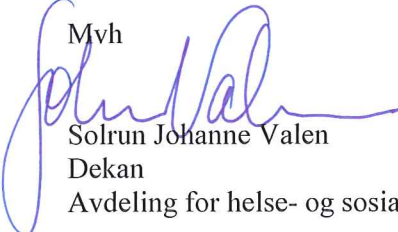
1. Nektelse av en tillitsperson skal kunne påklages til Fylkesmannen. Herunder må avslaget begrunnes.
2. Alternativt skal en nektelse begrunnes og protokollføres, og oversendes Fylkesmannen for «lovlighetskontroll»

Et annet forhold som ikke berøres, er i hvilken grad barneverntjenesten skal bistå barnet med å finne en tillitsperson. For barn over 15 år, har disse uansett partsrettigheter og dermed krav på representasjon i utgangspunktet. Det er således de som er litt yngre adgangen til å ta med seg en tillitsperson kan være ekstra viktig for. Det bør utvises fleksibilitet fra barneverntjenestens side, slik at den som barnet ønsker at skal ha som tillitspersonrollen, får anledning til å opptre som dette.

Når det gjelder krav til politiattest, mener vi at det bør vurderes om det kan åpnes for unntak i tilfelle hvor det er ønske om en tillitsperson på kort varsel.

HiSTs høringsuttalelse er utarbeidet av 1.amanuensis Ragnhild Collin-Hansen og høgskolelektor Åshild Revhaug, Program for barnevernspedagogutdanning.

Mvh

Solrun Johanne Valen
Dekan
Avdeling for helse- og sosialfag

Trondheim 30.4.2014

